

NUORTEN KOKEMUS ODL STARTTI -TYÖTOIMINNAN YHTEISÖLLISYYDESTÄ

Katariina Lähtevänoja

Opinnäytetyö, kevät 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön

suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK)+diakonia-

työntekijän virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Lähtevänoja, Katariina. Nuorten kokemus ODL Startti -työtoiminnan yhteisöllisyydestä. Kevät 2018, 42 s., 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihto, sosionomi (AMK) +diakonin virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön yhteistyökumppani on ODL Startti. Se järjestää 17–28-vuotiaille nuorille kuntouttavaa työtoimintaa, joka on tarkoitettu ilman koulutus- tai työpaikkaa oleville nuorille. Toiminnan tavoitteena on parantaa elämänhallintakykyä ja tukea kuntoutuksessa sekä ammatin hankinnassa.

Opinnäytetyön tavoitteena on kuvata, miten yhteisöllisyys syntyy ja mitkä asiat siihen vaikuttavat Startilla. Kuvaus tapahtuu nuorten kertoman perusteella sekä teorian avulla. Opinnäytetyön aineisto kerättiin teemahaastattelulla, jossa haastateltiin yksitellen kolmea ODL Startilla olevaa nuorta.

Tulosten mukaan Startilla koetaan vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Se näkyy siinä, että nuoret kokevat kuuluvansa porukkaan ja heidät hyväksytään sellaisena kuin he ovat. Startti osoittautui vahvaksi yhteisöksi ja sitä kuvattiin jopa perheeksi. Startin toiminta on nuorille tärkeää ja sen vaikutus nuorten hyvinvointiin on merkittävä.

Asiasanat: nuoret, yhteisöllisyys, syrjäytyminen, työttömyys, kuntouttava työtoiminta, laadullinen tutkimus, osallisuus, sosiaalinen kuntoutuminen

ABSTRACT

Lähtevänoja, Katariina. Young person's experiences of communality at ODL Start. Spring 2018, 42 pages, 1 appendix. Diaconia University of Applied Sciences, Degree Program in Social Services, Option in Diaconal Social Work, Degree: Bachelor of Social Services.

The collaboration partner in this thesis was ODL Start. ODL Start arranges rehabilitative work for 17–28-year-old people. It is aimed at a young person who has no education or work place. The aim is to help in life control and to support at rehabilitation and in getting a profession.

The aim of this thesis was to describe how communality is born and what kinds of issues affect it. The description was done by the young people and through theory. The thesis material was collected by a theme interview in which three young people at ODL Start took part one at a time.

The results revealed that at ODL Start young people experienced a strong feeling of togetherness. That showed how the young people felt to belong to a group and they had been accepted the way they were. Start was seen as a strong community and it was described as being like a family. Start's activity is important to the young people and its impact on young people's well-being is significant.

Keywords: the young, sense of community, exclusion, unemployment, rehabilitative work, qualitative research, participation, social rehabilitation

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN SOSIAALINEN KUNTOUTUS	6
2.1 Nuorten sosiaalisen kuntoutuksen menetelmät ja merkitys	6
2.2 Ohjaajien merkitys kuntoutumisen tukemisessa	7
2.3 Oulun Diakonissalaitoksen järjestämä sosiaalinen kuntoutus.....	9
2.4 Oulun Diakonissalaitoksen järjestämä Startti.....	10
2.5 Kuntouttava työtoiminta	10
3 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN JA TYÖTTÖMYYS	12
4 MITÄ YHTEISÖLLISYYS ON?	14
4.1 Määritelmiä yhteisöllisyydestä	14
4.2 Miten kirkko vastaa yhteisöllisyyden toteutumiseen?.....	15
4.3 Osallisuuden merkitys sosiaalityössä	16
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	18
5.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset	18
5.2 Opinnäytetyön aineiston keruumenetelmät.....	18
5.3 Opinnäytetyön aineiston analyysi	20
6 TUTKIMUSTULOKSET	21
6.1 Nuorten kokemuksia yhteenkuuluvuuden tunteesta ja ilmapiiristä ODL Startilla.....	21
6.2 Ohjaajien merkitys ODL Startilla	23
6.3 ODL Startin vaikutus nuoriin	23
6.4 Kristilliset arvot ODL Startilla	24
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	26
8 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	28
9 POHDINTA	30
LÄHTEET	32
LIITE 1: TEEMAHAASTATTELU ODL STARTIN NUORILLE	35

1 JOHDANTO

Nuorten syrjäytyminen ja työttömyys altistavat kotiin passivoitumiselle ja yksinäisyydelle. Syrjäytyminen ja työttömyys voidaan nähdä kulkevan käsi kädessä. Työttömyys aiheuttaa syrjäytymistä mutta toisaalta voi olla myös niin, että syrjäytynyt ihminen jää ulkopuoliseksi työmarkkinoilta. On hyvinkin perusteltua sanoa, että yhteisöön kuuluminen ja yhteisöllisyyden kokeminen ovat voimaannuttavia ja mahdollistavat positiivisia kanssakäymisiä ihmisten keskuudessa. Yhteisöllisyys voidaan nähdä yhteenkuuluvuuden tunteena, joka tuo ihmiset yhteen ja koostaa heistä heidän näköisensä yhteisön.

Toteutan opinnäytetyöni ODL Startille, joka on nuorille suunnattua kuntouttavaa työtoimintaa. Lyhenne ODL tulee Oulun Diakonissalaitoksesta, joka on perustettu vuonna 1896. Oulun Diakonissalaitoksen toiminnan ytimessä on diakonia, jonka lähtökohtana on lähimmäisenrakkaus. Diakonia näkyy heidän toiminnassa muun muassa erityistukea tarvitsevien auttamisessa, vapaaehtoistoiminnassa sekä talousvaikeuksissa olevien perheiden tukemisessa. (ODL 2018. Oulun Diakonissalaitos.)

Opinnäytetyön aiheena on yhteisöllisyys ja tarkoituksena on selvittää, mikä tekee kuntouttavasta työtoiminnasta yhteisöllistä. Aihe on tärkeä, sillä jokaisen tulisi tuntea kuuluvansa johonkin yhteisöön. Yhteisöön kuuluminen ja sitä kautta yhteisöllisyyden kokeminen mahdollistaa ihmisten kohtaamisia ja lisää sosiaalisia suhteita.

Tutkimukseni aihe tuli Startin ohjaajalta. Yhteisöllisyyden toteutumista ODL Startilla ei ole vielä tutkittu ja ohjaajille on tärkeää tietää, mitkä asiat sen rakentumiseen vaikuttavat. Nämä tulee esille opinnäytetyössäni sekä teorian kautta, että nuorten kertoman perusteella.

Nuorten kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on parantaa valmiuksia työelämään. Yleisesti ottaen nuoret ovat lyhyimmillään kuntouttavassa työtoiminnassa kolmen kuukauden ajan ja pisimmillään kaksi vuotta. Mediassa on osittain kritisoitu nuorten kuntouttavaa työtoimintaa. Opinnäytetyössäni haluan osoittaa nuorten kertomana sen, kuinka suuri merkitys ODL Startin kuntouttavalla työtoiminnalla on ollut heidän elämäänsä ja millaisena yhteisönä he sen kokevat.

2 NUORTEN SOSIAALINEN KUNTOUTUS

2.1 Nuorten sosiaalisen kuntoutuksen menetelmät ja merkitys

Nuorten sosiaalisen kuntoutuksen merkitys on suuri. Jokainen nuori tarvitsee itselleen aktiviteetteja, sillä kotiin passivoituminen on nuorilla pitkäaikaistyöttömillä suuri riski. Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä heidän sitoutumistaan näihin paikkoihin (Törrönen ym. 2016, 222). Sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on vahvistaa nuorten sosiaalista toimintakykyä, torjua syrjäytymistä ja edistää toimintakykyä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Sosiaalinen kuntoutus 2015).

Sosiaalisen kuntoutuksen menetelmiä voivat olla esimerkiksi yksilöllinen psykososiaalinen tuki ja lähityö, toiminnalliset ryhmät, vertaistuki ja osallistuminen vapaaehtois- tai työtoimintaan sekä muut soveltuvat tukitoimet. Sosiaalinen kuntoutus vaatii eri toimijoiden yhteistyötä ja osaamista, jotta kuntoutus on vaikuttavaa, jolloin nuori saa siitä maksimaalisen hyödyn. Tuen tarpeisiin vastaavat muun muassa sosiaalityö, sosiaaliohjaus, perhetyö, kotipalvelu ja kotihoito, päihde- ja mielenterveystyö sekä kasvatus- ja perheneuvonta. (Törrönen ym. 2016, 222.)

Nuoren mielenterveydelle on tärkeää luottamus ja usko tulevaisuuteen. Luottamuksen lisäksi nuorten vahvuuksien löytäminen ja tätä kautta positiivisen palautteen antaminen vahvistaa nuoren itsetuntoa ja vie kuntoutumista eteenpäin. Onnistumisen tunteet ja positiivisen palautteen saaminen saattavat kantaa nuorta opiskelupaikan löytämiseen ja jopa ammatin valintaan asti. (Erkko & Hannukkala 2013, 61.)

Nuoren kuntoutumisen edistyminen ei ole itsestäänselvyys. Nuorella voi olla vaikeuksia sitoutua kuntoutukseen useista erinäisistä syistä. Sosiaalisen toimintakyvyn ongelmat vaikeuttavat arjessa selviytymistä. Tällaisia ongelmia voi olla esimerkiksi eristyneisyys, sosiaalisten tilanteiden pelko, päihteiden ongelmakäyttö ja arkielämän taitojen puutteellisuus. Tällaisissa tilanteissa sosiaalinen

kuntoutus on tukemista yhteiskunnan pelisääntöjen noudattamisessa, riippuvuuksien hallinnassa, vuorovaikutustaitojen oppimisessa sekä ohjaamista arkielämän taidoissa ja yhteiskunnan palvelujen käytössä. Yksilöllinen tuki yhdistyy toiminnallisuuteen ja osallistuminen on osa tavoitteellista ja suunnitelmallista kuntoutusta. (Törrönen ym. 2016, 222.)

2.2 Ohjaajien merkitys kuntoutumisen tukemisessa

Sosiaalisessa kuntoutuksessa ohjaajien merkitys on suuri jokaisen kuntoutujan tukemisen kannalta. Yksilöohjaukset mahdollistavat sen, että ohjaajalla ja kuntoutujalla on mahdollista käydä läpi kuntoutujan asioita ja yksilöllisiä tarpeita. Jokaisen kuntoutujan kohdalla pyritään siihen, että kuntoutuminen etenee ja asiakas pääsee omiin henkilökohtaisiin tavoitteisiinsa. Kuntoutujan osallistaminen on myös tärkeää. Kuntoutujaa tulee kuunnella häntä koskevissa asioissa ja hänen tulee itse saada osallistua häntä koskevien asioiden hoitamiseen. Kuntoutuja on aina oman elämänsä asiantuntija ja siksi kuntoutujan ja ohjaajan välinen yhteistyö on merkittävää. (Törrönen ym. 2016, 221.)

Kuntoutumisen edellytyksen periaatteita ovat molemminpuolinen luottamus ja se, että kuntoutuja on itse halukas sitoutumaan kuntoutukseen. Ohjaaja ei pysty yksin edistämään nuoren kuntoutumista, vaan siihen tarvitaan sekä ohjaajan, että nuoren työskentelyä, ja usein myös jonkun toisen tahon, kuten esimerkiksi päihdetyöntekijän apua. Ohjaajan tulee osata arvioida, millaista apua nuori tarvitsee ja kuunnella nuoren toiveita häntä koskevissa asioissa.

Ohjaustyö on ainutkertaista ja sen tulee olla aitoa kohtaamista asiakastyössä. Ilman aitoa kohtaamista, jossa osapuolet voivat tuoda esille näkemyksiään ja kuulla vastaavasti toisten ajatuksia, ohjaukselle asetetut tavoitteet eivät toteudu. (Pennanen 2012, 7.) Asiakasta ei tulisi koskaan aliarvioida, sillä ohjaaja paljastaa itsestä yllättävänkin helposti negatiiviset tunteensa, jos niitä on havaittavissa. Ohjaajan täytyy olla aidosti kiinnostunut asiakkaan kuntoutumisen tukemisesta ja aidosti läsnä itse ohjaustilanteessa. Ohjaus on ihmisen normaalissa

elämäntilanteessa kohtaamista, rinnalla kulkemista, kasvamiseen tai muutokseen saattamista sekä tilan, ajan, huomion ja kunnioituksen antamista auttamistilanteessa olevalle ja apua tarvitsevalle ihmiselle. (Pennanen 2012, 7.)

Ohjaajan tulee osata käyttää ohjauksessa erilaisia menetelmiä ja teoreettista tietämystä. Tulee kuitenkin muistaa, että ohjauksen teorioita ja tekniikoita toteutetaan ohjaajan persoonan kautta. On hyvinkin perusteltua, että pelkkä menetelmien ja teorian hallitseminen kuntoutumisen tukemisessa ei riitä. Ohjaajia tarvitaan kokonaisuuksina, jotka haluavat olla mukana asiakkaiden kuntoutumisen tukena. Nykyään ohjauksessa korostetaan aiempaa enemmän jaettua asiantuntijuutta, jonka mukaan ohjaustilanteessa osallistuja on aktiivinen toimija, oman tilanteensa ja omien ratkaisujensa paras asiantuntija. Ohjaaja nähdään ennen kaikkea ohjausprosessin asiantuntijana, jonka tehtävänä on vahvistaa ohjattavan toimintakykyä ja välttää valmiiden ratkaisujen antamista. Ohjaus on ajatusten ja tunteiden vaihtamista, yhdessä tekemistä ja yhdessä olemista ja siinä on tilaa hiljaisuudelle, tunteille ja ajatuksille. (Pennanen 2012, 7–8.)

Diakonisessa asiakastyössä lähdetään myös liikkeelle siitä, että asiakas on itse oman elämänsä asiantuntija. Diakoninen asiakastyö on onnistunut silloin, kun yhteys asiakkaaseen on syntynyt. Asiakas on se, joka tekee suurimman työn, sillä asiakas joutuu joskus kertomaan asiansa monelle työntekijälle ja kohtaamaan joskus ohitetuksi tulemistä. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 97.) Diakonisessa työssä on kyse välittämisestä, ketään ei käännytetä pois. Asiakkaalle on tärkeää se, että hänestä ja hänen asioistaan välitetään ja niihin pyritään saamaan ratkaisua tai edes helpotusta. Avun hakeminen ei monellekaan ihmiselle ole helppoa, mutta työntekijän tulisi osata ojentaa kätensä asiakkaalle ja osoittaa kiinnostuksensa hänen auttamistaan kohtaan.

Diakoninen asiakastyö näyttäytyy sekä yksilö- että ryhmätapaamisilla. Asiakkaille on usein tärkeää saada keskustella omista henkilökohtaisista asioista yksin, mutta myöskin ryhmässä keskustelu auttaa. Silloin huomaa, ettei ole ainut, jolla voi olla vastaavia ongelmia. Pienet vertaistukiryhmät ovat auttaneet asiakkaita eheytymään. Vertaistukiryhmien avulla toisten kokemusten kuuleminen auttaa heitä peilaamaan omiin kokemuksiin. Tämä helpottaa heitä löytämään keinoja ratkaisemaan oman elämän kysymyksiä. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010,

103.) Tässä kohtaa painottaisin yhteisöllisyyttä ja sen merkitystä. Näkisin yhteisöllisyyden yhdeksi asiakastyön perusteeksi. Se mahdollistaa asiakastyössä positiivisia tuloksia tuomalla asiakkaat yhteen, saaden aikaan myös vertaistuellisen elementin. Diakoniatyö voi ryhmätoimintansa avulla tarjota asiakkailleen mahdollisuuden kokea yhteisöllisyyttä ja jakaa kokemuksia vertaisten kanssa. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 103.)

2.3 Oulun Diakonissalaitoksen järjestämä sosiaalinen kuntoutus

ODL järjestää useita erilaisia sosiaalisen nuorisotyön hankkeita, kuten esimerkiksi Etsivä nuorisotyö, Tsemppi, Vamos Mindset -toiminta sekä Walkers. Etsivän nuorisotyön kohderyhmänä ovat 16–29-vuotiaat Oulun seudulla asuvat nuoret, jotka ovat koulutuksen, työn tai muun aktiivisen toiminnan ulkopuolella tai vaarassa jäädä niiden ulkopuolelle. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on tunnistaa ajoissa suuntaa vailla olevat nuoret ja ohjata heitä heille sopivien palveluiden piiriin. (ODL 2018. Sosiaalinen nuorisotyö.)

Tsemppi on 14–30-vuotiaille Oulun seudulla asuville nuorille suunnattua mielen-terveyskuntoutusta, joka toimii avopalveluna. Tsempin tavoitteena on tukea nuorta, kun nuori kokee olevansa vailla tulevaisuudensuunnitelmia tai kokee, ettei saa yksin hoidettua asioitaan kuntoon. (ODL 2018. Sosiaalinen nuorisotyö.)

Vamos Oulu tarjoaa 16–29-vuotiaille nuorille maksutonta valmennuspalvelua, johon ei tarvita lähetettä. Vamos toteuttaa matalan kynnyksen Mindset-valmennusta, joka tukee nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia ja elämänhallintaa. Toimintaa rahoittavat Oulun Diakonissalaitoksen lisäksi myös Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sekä sosiaali- ja terveysministeriö. (ODL 2018. Sosiaalinen nuorisotyö.)

Walkers on sekä kadulle jalkautuvaa nuorisotyötä, että nuorten oma kohtaamispaikka Oulun keskustassa. Walkers-toiminta on Aseman Lapset ry:n kehittämä konsepti. Se on ennaltaehkäisevää nuorisotyötä, joka perustuu vapaaehtoisten

aikuisten läsnäoloon. Walkers Oulu toimii kaupungin keskustassa Hallituskadulla. Kahvila on avoin kaikille alle 18-vuotiaille nuorille viitenä iltana viikossa. (ODL 2018. Sosiaalinen nuorisotyö.)

2.4 Oulun Diakonissalaitoksen järjestämä Startti

Startin tavoitteena on auttaa nuoria aikuisia, joilla ei ole työ- tai koulutuspaikkaa. ODL Startin työskentely tapahtuu viidessä eri työtoimintapisteessä; kädentaito-, verstaas-, keittiö- ja tietsikkapajalla sekä kahvila Pöönässä. Työtoimintapisteet tekevät tiivistä yhteistyötä. Kädentaitopajalla tehdään huonekalujen verhoilua, alihankintatyötä, erilaisia sisustus- ja korjausompelutöitä ja myytäviä tuotteita Kahvila Pöönän puotiin. Kädentaitopajalla on mahdollista myös kokeilla kuvataiteen ja tekstiilitaiteen eri tekniikoita. Verstaspajalla tehdään askarteluluontoisia puu- ja metallitöitä, sekä tiloihin liittyviä pienimuotoisia kiinteistöhuolto- ja remonttitehtäviä. Keittiöpajalla tehdään erilaisia leivonnaisia sekä valmistetaan nuorille ruoka, jonka he syövät yhdessä. Tietsikkapajalla rakennetaan, korjataan ja huolletaan tietokoneita ja tehdään töitä eri ohjelmia hyödyntäen. Kahvila Pöönässä myydään kahvia ja teetä sekä suolaisia ja makeita leivonnaisia. (ODL 2018. ODL Startti -kuntouttava työtoiminta.)

Nuoret käyvät kuntouttavassa työtoiminnassa 1–4 kertaa viikossa 4–6 tuntia päivässä heidän oman työkykynsä mukaan. Nuoret saavat myös yksilöohjausta, jossa autetaan esimerkiksi koulu- tai työpaikkojen hakemisessa. Startille pääsee työvoiman palvelukeskuksen, Byströmin nuorten palveluiden tai kaupungin sosiaalitoimen kautta. (ODL 2018. ODL Startti -kuntouttava työtoiminta.)

2.5 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on lain säätelämä sosiaalipalvelu. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta vaatii, että kunnan tulee järjestää kuntouttavaa työtoimintaa, jossa ei synny virkasuhdetta eikä työsuhdetta henkilön ja toimintaa järjestävän tai toteuttavan tahon välille. Laki edellyttää aktivointisuunnitelman laatimista alle 25-vuotiaalle nuorelle työttömälle työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavalle. Aktivointisuunnitelma laaditaan työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan

parantamiseksi ja sen laatii työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta yhdessä asiakkaan kanssa. (L 937/2012.)

Kuntouttavan työtoiminnan tarkoitus on kohentaa mahdollisuuksia päästä mukaan työelämään. Kyseessä on työtoiminta, jota järjestetään etenkin pitkäaikaistyöttömille tai ihmisille, joilla on vaikeuksia saada töitä. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on ehkäistä työttömyyden aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia lisäämällä sekä asiakkaan voimavaroja arjesta selviytymiseen, että lisäämällä työ- ja toimintakykyä. Tavoitteena on myös vähentää syrjäytymistä. (Pehkonen-Elmi, Kettunen, Surakka & Piirainen 2015, 34-35.)

Kuntouttavan sosiaalityön peruseriaatteita ovat: voimaantuminen, valtaistuminen, voimavarakeskeisyys, subjektiivisuus/toimijuus, täysivaltaisuus, osallisuus ja vastuullisuus, kulttuuristen erojen tiedostaminen ja kunnioittaminen sekä elämän näköalojen avaaminen. Tavoitteena on luoda, palauttaa ja ylläpitää omaehtoista selviytymistä arjessa, hyvän elämänlaadun edellytyksiä, ehkäistä syrjäytymistä, tukea asiakkaiden itsenäisiä ja myönteisiä valintoja elämässä, sekä täysivaltaista kansalaisuutta. On todettua, että syrjäytymisuhan alla olevia nuoria ja nuoria aikuisia on autettu paljon, esimerkiksi on palkattu etsivän työn ammattilaisia parantamaan nuorten työpajatoiminnan varhaisen puuttumisen ja matalan kynnyksen palveluja. Vuonna 2009 työpajatoiminnassa oli 11 300 alle 29-vuotiasta ja heistä 75 prosenttia sijoittui koulutukseen, työhön tai muuhun toimintaan. (Pohjola, Kemppainen & Väyrynen 2012, 164–165.)

Kuntouttava työtoiminta on monelle nuorelle aikuiselle tärkeä selviytymiskeino arjen ongelmista. Yhdessä tekeminen vahvistaa itseluottamusta ja tuo tunteen yhteen kuulumisesta. Ryhmässä asiakas voi kokea tulevansa kuulluksi ja hyväksytyksi, se on mahdollisuus liittyä ja kuulua johonkin. Ryhmässä voi kokea osallisuutta ja myös vaikuttaa. (Näkki & Sayed 2015, 109.)

3 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN JA TYÖTTÖMYYS

Syrjäytyneet nähdään usein ryhmiin kuulumattomina. Se näkyy usein siinä, että nuori jää tai joutuu yhteiskunnan keskeisten toiminta-alueiden sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti arvostetun elämän valtavirran tai keskiön ulkopuolelle. Suomen kielessä syrjäytymisen ohella käytetyt käsitteet huono-osaisuus, suhteellinen deprivatio, marginalisaatio, alaluokka ja toiseus kuvaavat syrjäytyneiden asemaa suhteessa muuhun väestöön. (Lämsä 2009, 29.)

Heikko itsetunto ja syrjäytymisen kokemus syntyvät, kun ihmissuhteita leimaa pettymys. Nämä voivat lähteä jo lapsuudesta, jos vanhemmilla ei ole riittävästi aikaa lapselle. Tuolloin lapsen puhekieli, tunne-elämä ja kyky toisen ihmisen huomioonottamiseen kehittyvät heikosti. Ihmissuhdeongelmat kertovat yleensä kotona välittyneistä malleista tai niiden puuttumisesta. Ihmissuhdetaidot rakentuvat siis jo lapsuudessa suvun, perheen ja läheisten välityksellä. (Suni & Virtanen 2008, 78–82.)

Syrjäytyneisyys on tilanne, joka poikkeaa tavanomaisesta ja meille ihmisille yleisesti hyväksytystä tilanteesta (Lämsä 2009, 33). Normista poikkeavat tilanteet yleensä selitetään jollain. Ihmisillä on usein tarve mennä ihmismassan mukana ja toisaalta on tärkeää kuulua johonkin. Täytyy kuitenkin muistaa, että normaalia poikkeavat ihmiset, jotka eivät kuulu joihinkin tiettyihin yhteisöihin, eivät kuitenkaan välttämättä koe itse olevansa, eivätkä välttämättä olekaan syrjäytyneitä. Ihmiset ovat erilaisia ja toiset haluavat erottua joukosta.

Syrjäytyneisyyttä on tutkittu paljon ja siitä on myös paljon teoriaa. Townsendin laajan köyhyyden määritelmän mukaan köyhyys on aina syrjäytymistä (Lämsä 2009, 29). Tämä kertoo siitä, että tutkijat voivat nähdä käsitteen hyvin erillä tavoilla ja ihmisten tulee olla tarkkana käsitteen määrittelyssä. Ihmisen oma kokemus on tärkeää ottaa huomioon. Se on yleisesti ottaen tarkempi määritelmä käsitteen ilmenemisestä. Käsitteellä syrjäytyminen viitataan yleisesti niihin toiminnan ja tarpeentyydytyksen puutetiloihin, jotka ovat seurausta yhteiskunnan keskeisten toiminta-alueiden ulkopuolelle jäämisestä tai joutumisesta, sekä näillä alueilla tarvittavien ja jaettavien pääoman muotojen puutteista (Lämsä 2009, 30).

Nuorten varhain koettu työttömyys jättää pysyvät jäljet nuoren työuraan. Työttömyys lisää riskiä joutua uudelleen työttömäksi, joka nähdään uhkana myös syrjäytymiselle. (Tuppurainen 2009, 10.) Voitaisiin sanoa, että työttömyys ja syrjäytyneisyys kulkevat toisinaan käsi kädessä. Työttömyys voi aiheuttaa nuoren passivoitumista ja heikentää itsetuntoa. Tämä voi johtaa siihen, että kynnys olla aktiivinen työnhakija hiipuu ja nuoren voi olla helpompi jäädä kotiin, tuttuun ja turvalliseen ympäristöön. Työmarkkinoiden muutokset ovat aiheuttaneet myös ongelmia työllistymisen kannalta. Koulutusta ja pätevyyttä arvostetaan työmarkkinoilla. Tämä voi johtaa siihen, että nuorten edellytykset kilpailla työpaikasta heikkenevät, jolloin he voivat jäädä ulkopuoliseksi työmarkkinoilta, vaikkei heidän työkyvyssään olisi tapahtunutkaan minkäänlaisia muutoksia. (Lämsä 2009, 30.) Nuoret ovat haastavassa asemassa, sillä koulutus- ja työpaikoista kilpailu on kovaa. Syrjäytymisen uhka on todellinen silloin, kun nuori ei pääse eteneään elämässään haluttuun suuntaan.

4 MITÄ YHTEISÖLLISYYS ON?

4.1 Määritelmiä yhteisöllisyydestä

Yhteisöllisyyden tarkoituksena sosiaaalialalla on tuoda ihmiset yhteen. Käsitteellä viitataan ihmisten väliseen vuorovaikutuksen tapaan, yhteisyyteen, ihmisten yhteenkuuluvuuteen tai siihen, mikä on tietylle ihmisryhmälle ominaista. Yhteisöllisyyden muodostumiseen on kaksi ehtoa; se voi kehittyä vuorovaikutuksessa konkreettisen toiminnan seurauksena, jolloin tuloksena voi olla toiminnallinen sidos. Vaihtoehtona on myös, että se ilmenee tietoisuudessa vahvistuvana yhteenkuuluvuuden tunteena. (Filander & Vanhalakka-Ruoho 2012, 245.)

Yhteisö antaa parhaimmillaan mahdollisuuden ymmärtää itsensä samanlaisena sen erilaisten toimijoiden kanssa. Rakentuminen ei tapahdu itsestään selvästi yhteisen toiminnan kautta, vaan ensin täytyy syntyä syvä elämisen ja jakamisen muoto eli aito yhteisöllinen suhde. (Filander & Vanhalakka-Ruoho 2012, 204–205.)

Hyvä yhteisöllisyys tuo iloa ja positiivisia kokemuksia. Sillä on todettu olevan muutamia tunnusmerkkejä, kuten dialogi, avoimuus, uudistuminen, integraatio ja pysyvyys. (Filander & Vanhalakka-Ruoho 2012, 205). Yhteisöllisyyden voi nähdä myös välineenä. Sitä haastetaan peliin niin syrjäytymisen ehkäisemisessä, monikulttuurisen yhteiskunnan luomisessa, kasvatus- ja koulutuskulttuurien parantamisessa kuin taloudellisen laman seurausten torjumisessa. (Filander & Vanhalakka-Ruoho 2012, 381.)

Yhteisöllisyyden etiikan piirissä henkilö nähdään ensisijaisesti hierarkkisen yhteisön jäsenenä, jossa jokaisella on oma sosiaalinen asema ja siihen kuuluvat velvollisuudet. Kun jokainen täyttää sosiaaliseen asemaansa liittyvät velvollisuudet ja noudattaa yhteisön normeja, sopusoinnut ja harmonia säilyvät. (Juujärvi, Myyry & Pessa 2007, 275.)

Sosiaalitieteissä yhteisöllisyys näyttäytyy elastisena käsitteenä, joka joustaa ihmisten välisten siteiden tuottamasta mielihyvästä aina solidaarisuuden moraaliin arvoihin saakka. Käsitteen määrittelyn vaikeus liittyy osaltaan siihen, ettei

sitä voi määrittää pelkästään fyysiseksi tai paikalliseksi ilmiöksi, vaan sitä on tutkittava myös sosiaalisena ilmiönä, jota rakennetaan ja ylläpidetään sosiaalisissa käytännöissä. Yhteisöllisyys nähdäänkin yleensä yhteisön käsitettä laajempänä, koska se sisältää kokemuksellisen ja liittymisen elementin, kun taas yhteisöön voi kuulua olematta siitä itse erityisen tietoinen tai toimimatta siinä itse erityisen aktiivisesti. (Raina 2012, 11.) Yhteistä yhteisö-käsitteen käytölle näyttävät olevan siihen yhdistettävät myönteiset tunteet tai lämpimien suhteiden mahdollisuus (Thitz 2013, 23–24).

ODL Startille on tehty useampia opinnäytetöitä, joista nostan esille Kirsi Kyllösen tekemän opinnäytetyön ”yksinäisyydestä yhteisöllisyyteen”. Kyllönen tuo yhteisöllisyyden käsitettä esille muun muassa näin: ”Alkujaan yhteisö on kuvannut tietyn alueen ihmisten vuorovaikutuksellista elämää ja kulttuuria. Tuolloin synnyttiin tietyn yhteisön jäseneksi, siihen kasvettiin ja tuon toimintamallin mukaisesti elettiin. (Kyllönen 2015, 10.) Kyllösen opinnäytetyö oli laaja selvitys nuorten syrjäytymisestä ja siitä, mitä ODL Startti on tuonut heidän elämäänsä. Hän toi myös esille nuorten haaveita tulevaisuuden suhteen, joka on tärkeä näkökulma hänen opinnäytetyössään.

4.2 Miten kirkko vastaa yhteisöllisyyden toteutumiseen?

Kirkkoa ja seurakuntia voidaan lähestyä erilaisten yhteisöllisten ulottuvuuksien näkökulmasta. Kirkkoa voidaan tarkastella ensinnäkin hengellisenä yhteisönä, jolloin yhteisöllisyyden perusteet nousevat kirkon opista ja teologiasta. Toiseksi kirkko voidaan nähdä osallisuuden yhteisönä, jossa kirkon työntekijät toimivat yhdessä kaikkien sen jäsenten kanssa ihmisten arjen keskellä. Kolmanneksi kirkko on myös työyhteisö, joka tarjoaa työpaikan seurakuntatyössä (mm. pappisto, diakoniatyöntekijät ja nuoriso-ohjaajat) ja muussa kuin seurakuntatyössä (mm. hallinto- ja toimistotyö, hautausmaatyö, kiinteistö- ja kirkonpalvelustyö) toimiville työntekijöilleen. (Thitz 2013, 15–16.)

Yhteisöllisyys on osa kristillisen kirkon olemusta jo kirkon syntyhetkistä alkaen. Kirkon alkuvaiheista kertovissa teksteissä se näkyy Jeesuksen seuraajien keskinäisenä yhteytenä, huolenpitona ja yhteisen hyvän jakamisena. (Thitz 2013,

16.) Yhteisöön kuuluminen on nähty myös ennaltaehkäisevän syrjäytymisriskiä. Perinteisesti sillä on nähty olevan yksilöä suojaava elementti, jonka turvassa on ollut hyvä kasvaa ja kehittää omaa identiteettiä yhteisön jäsenenä (Thitz 2006. 93–94).

Seurakunta kutsuu jokaisen mukaan. Seurakuntalaisten on mahdollista tutustua uusiin yhteisöihin ryhmissä sekä leirien ja retkien avulla. Seurakuntien järjestämät leirit ja retket ovat samaan yhteisöön kuuluvien ihmisten yhdessä tekemiä. Niiden voimana nähdään se, että siellä on mahdollista kokea hengellisyyttä. (Helin ym. 2010, 103–104.) Kuten sosiaalisessa kuntoutuksessa myös diakoniasessa työssä asiakkaiden toimintakyky ja sosiaaliset taidot voivat olla heikkoja. Leireillä tarjoutuneet tehtävät, kuten nuotiosta huolehtiminen tai saunan lämmitys, voivat vahvistaa itsetuntonsa menettäneen asiakkaan toimintakykyä. Leiriolosuhteiden myönteisyys näkyy siinä, että siellä on mahdollista päästä asiakassuhteessa toisella tavoin eteenpäin kuin pelkästään toimistolla tapahtuvissa asiakastapaamisissa. (Helin ym. 2010, 104.)

Yhteisöllisen työotteen keskeisiä periaatteita ovat sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisy, lähipalveluiden kehittäminen ja kansalaisten oma-aloitteisuuden tukeminen. Paikallisten yhteisöjen merkitys ja yhteisöllisten tukimuotojen tehtävä, on vahvistaa ihmisten sosiaalista pääomaa. Sosiaalisen pääoman vahvistaminen voidaan nähdä hyvin merkittävänä osana ihmisen elämässä. Me tarvitsemme ympärillemme ihmisiä. Sosiaalista pääomaa pyritään vahvistamaan tukemalla ihmisten henkilökohtaisia voimavaroja ja sosiaalisia verkostoja. Diakoniatyön vahvuutena on myös sen auttamisen rajattomuus. Sen tehtävänä on toimia niiden ihmisten ja ihmisryhmien puolestapuhujana, jotka ovat heikoimmilla tässä yhteiskunnassa. (Helin ym. 2010, 141.)

4.3 Osallisuuden merkitys sosiaalityössä

Osallisuuden käsite on keskeinen sosiaalipedagogiikan tutkimusalueilla, jossa sen nähdään toteutuvan nimenomaan yhteisöön kuulumisen kautta (Nivala 2008, 166). Osallisuus nähdään liittyvän kiinteästi yhteisön ja yhteisöllisyyden

käsitteisiin (Thitz 2013, 30). Sen merkitys sosiaalityössä on huomattava. Osallisuuden tukeminen on kuntoutumisessa tärkeää, koska osallistuminen on se prosessi, joka auttaa kiinnittymään yhteiskuntaan, kuulumaan johonkin, sitoutumaan ja uskomaan omiin vaikutusmahdollisuuksiin. Osallisuus tuo usein yksilötasolla hienoja onnistumisen kokemuksia, jotka lisäävät nuorten luottamusta itseensä ja vaikuttavat näin suuresti hyvinvointiin. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden voi erottaa sillä, että yhteisö-käsitteessä korostuu yhdessä oleminen, osallisuudessa puolestaan kokonaisuuden osana oleminen. (Törrönen ym. 2016, 113.)

Osallisuuden kokemuksen rakentuminen edellyttää mahdollisuutta yhteisen tietämyksen jakamiseen, sitoutumista toimimaan yhteiseksi hyväksi ja kykyä vaikuttaa asioihin. Erityisesti nuorten tai syrjäytyneiden ryhmien osallisuutta tutkitessa korostetaan yksilön kokemusta muutoksen aikaansaamisesta omassa elämässä ja ympäristössä. Näin osallisuus vahvistaa ihmisen kokemusta täysivaltaisuudesta, omasta kyvykkyydestään ja pätevyydestään vaikuttaa ja toimia yhteiskunnassa. (Thitz 2013, 31.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset

ODL Startti on ollut mukana opinnäytetyönprosessini eri vaiheissa ja olen saanut heiltä tutkimusluvan allekirjoituksineen opinnäytetyötäni varten. Tutkimussani olen pyrkinyt havainnoinnin, teemahaastattelun ja teorian avulla saamaan vastauksia näihin tutkimuskysymyksiin:

Mikä tekee Startin kuntouttavasta työtoiminnasta yhteisöllistä,

Mitkä asiat vaikuttavat Startin yhteisöllisyyden syntyyn

ja miten kristillisyys näkyy Startilla?

Opinnäytetyön tavoitteena on palvella Startin ohjaajia, jotta he voivat arvioida, mitä asioita on syytä ottaa huomioon yhteisöllisyyden ja hyvän ilmapiirin aikaan saamiseksi. Teemahaastattelussa tuli esille tärkeitä asioita yhteisöllisyyden synnystä ja siitä, mitkä asiat vaikuttavat Startilla siihen, että jokainen tuntee kuuluvansa joukkoon. Ruusuvuori ym. (2010, 9) kuvailevat mielenkiitoisesti tutkimuksen ja sitä kautta olevan haastattelun tarkoitusta näin: ”Tutkimus ei sen sijaan koskaan tarkoita parhaimpien palojen tai sattuvimpien sanailujen julkaisemista. Tutkijalle haastattelut ovat pikemminkin arvoitus ja uusien kysymysten lähde. He erottelevat haastattelun kysymykset ja tutkimuskysymykset ja muistuttavat, että haastattelussa ei ole tarkoitus saada haastateltavilta suoraan tutkimuksen tuloksia, eikä tutkimuksen kysymyksiä esitetä haastateltaville (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 9). Haastattelijan on tarkoitus poimia haastattelusta ydinkohdat, jotka nousevat haastattelussa esille ja analysoida näiden vastauksien merkitystä.

5.2 Opinnäytetyön aineiston keruumenetelmät

Toteutin laadullisen tutkimuksen teemahaastattelun keinoin selvittääkseni, mikä tekee kuntouttavasta työtoiminnasta yhteisöllistä. Teemahaastattelu tarkoittaa

käytännössä sitä, että haastattelun kulku toteutuu valittujen teemojen mukaisesti. Teemahaastattelussa olennaisinta on se, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 48.)

Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto (Tuomi & Sarajärvi 2012, 71). Toteutin teemahaastattelun yksilöhaastatteluna. Päädyin teemahaastatteluun, koska koin se olevan helpoin ja luotettavin tapa kerätä tietoa nuorilta. Haastattelun etuna nähdään joustavuus, sillä haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsityksiä, selventää ilmausten sanamuotoa ja käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. Tämä mahdollistaa sen, että vastauksista tulisi mahdollisimman totuudenmukaisia ja väärinymmärryksiltä välttyttäisiin. Haastattelussa on myös helpompi selittää niin sanotusti kysymystä auki, jos kysymys on haastateltavalle epäselvä. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 73.)

Teemahaastatteluun valitsin mukaan kolme nuorta. Haastateltavat valitsin itse, mutta kävimme myös eri pajojen ohjaajien kanssa keskustelua siitä, ketkä nuoret voisivat haluta haastatteluun. Kriteereinä haastateltavien valintaan olivat muun muassa seuraavat asiat: haastateltavissa tuli olla nais- ja miespuolisia henkilöitä, ainakin yksi pidempään ODL Startilla ollut nuori sekä jokaisen nuoren tuli itse haluta mukaan haastatteluun.

Haastattelun aloitettua kerroin jokaiselle nuorelle, mistä haastattelussa oli kyse ja mitä opinnäytetyöni aihe koskee. Painotin, ettei heidän henkilötietoja tule missään vaiheessa opinnäytetyötäni esille. Haastattelua varten valitsimme yhdessä ohjaajien kanssa sellaisen huoneen, jonka saa lukittua, eikä haastatteluamme kuule kukaan muu. Haastatteluun käytin ääninauhuria. Äänitteet olen poistanut heti, kun sain litteroitua haastattelun.

Haastattelun avulla tutkijan on helpompaa tulkita vastauksia kuin kyselyä tulkittaessa (Hirsijärvi & Hurme 2001, 34). Haastattelun ei tarvitse olla muodoltaan liian virallinen vaan haastattelijalla voi tehdä siitä rennon keskustelun, mikä etenkin nuorten kohdalla helpottaa jännitystä. Haastattelu on menetelmä, joka sopii

moniin erilaisiin tutkimustarkoituksiin. Siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, ja tämä tilanne luo mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa itse tilanteessa. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 34.)

5.3 Opinnäytetyön aineiston analyysi

Haastattelut kestivät henkilöstä riippuen 20–60 minuuttia. Aloitin haastattelujen litteroinnin samana päivänä haastattelusta, jotta haastattelu olisi itselläni tuoreessa muistissa. Halusin käyttää tuloksia kirjoittaessa nuorten suoria lainauksia, jotta lukijalle välittyisi nuorten omat mielipiteet. Litteroinnin koin helpoksi, koska nuorten vastaukset olivat selkeitä ja helposti tulkittavissa. Jaottelin haastattelurungon erilaisiin teemoihin siten, että ne antaisivat mahdollisimman paljon tietoa siitä, mitä yhteisöllisyyden syntyyn vaaditaan ja mikä tekee ODL Startista yhteisön. Haastattelun jälkeen otin esille tärkeimmät teemat, jotka nousivat esille. Teemoja valikoitui yhteensä neljä.

Haastattelussa tuli paljon hyvää tietoa esille ja nuoret kertoivat avoimesti mielipiteensä ja tuntemuksensa. Analysoitaessa tuloksia on tärkeää, että tutkija valitsee tarkkaan valitun ilmiön, josta pyrkii kertomaan kaiken, muu tieto täytyy jättää pois. Vaikka tutkimuksessa ilmenee usein paljon tietoa, niin kaikkea asioita ei pystytä samassa tutkimuksessa tutkimaan. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 92.) Tutkijan tulee osata tehdä selkeä rajausta ja nostaa esille tärkeä tieto tutkimuksen lähtökohdan kannalta. Selkeät tutkimuskysymykset helpottivat litterointia ja antoivat suuntaa sille, mitä asioita haluan haastattelun kautta selvittää. Keräsin haastattelusta tärkeimmät teemat, jotka nuorten kertomana nousivat esille vahvan yhteisöllisyyden rakentumiselle. Nämä teemat esiintyvät tutkimustuloksissa.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Nuorten kokemuksia yhteenkuuluvuuden tunteesta ja ilmapiiristä ODL Startilla

ODL Startilla koetaan vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tämä näkyy ihmisten hyväksymisessä sellaisena kuin he ovat. Myös Startin ohjaajat saivat positiivista palautetta. Nuoret kertovat, ettei kukaan jää porukan ulkopuolelle. He myös kokevat saavansa olla halutessaan rauhassa. Ryhmätoiminnot ja liikunta nousivat haastatteluissa esille, koska he näkivät yhdessä tekemisen merkitykselliseksi. Yhteenkuuluvuuden tunnetta kuvailtiin näin:

Tunnen kuuluvani samaan porukkaan. Ohjaajat ovat tosi mahtavia, he kuuntelevat meidän mielipiteitä. Keittiöpajalla on mahtava ryhmä ja siellä voi olla oma itsensä. Jos on huono päivä niin sen voi näyttää. Työt hoituvat myös ilman riitelyä. Meillä sopii jutut hyvin yhteen ja yhteishenki on mielestäni todella hyvä. En vaihtaisi paikkaa, koska tykkään Startista tosi paljon.

Startilla on hyvä porukka, helposti pääsi sisään samaan porukkaan. Kukaan ei jää porukan ulkopuolelle mutta jos itse haluaa olla rauhassa, niin sitä kunnioitetaan. Ryhmätoiminnot ja liikunnat ovat olleet tosi mukavia ja tuovat porukkaa yhteen. Yhteiset tekemiset Startilla ovat todella tärkeitä.

Vastauksissa voidaan huomata eroavaisuuksia etenkin pidempään Startilla olleiden kohdalla. Startilla nuoret vaihtuvat aika ajoin, joka on vaikuttanut yhteishenkeen negatiivisesti mutta tilanne on kuitenkin mennyt parempaan suuntaan. Startilla on koettu myös suuria muutoksia, sillä tilat ovat vaihtuneet kokonaan uusiin. Starttia kuitenkin kuvaillaan yhdeksi perheeksi.

Nyt on ehkä vähä erilaisempaa porukkaa, kun on eri luonteisia ihmisiä niin jutut eivät aina niin hyvin käy yksiin. Yhteisöllisyys on kuitenkin mennyt taas parempaan suuntaan. Yhteenkuuluvuus näkyy siinä, että on helppoa puhua melkein kaikesta ja voi jutella luottamuksellisesti kaikkien kanssa. Tavallaan tämä on niin kuin yksi perhe, kun olemme niin tiiviisti yhdessä päivittäin.

Kesällä 2017 Startti muutti uusiin tiloihin, mikä vaati monelta sopeutumista uuteen ympäristöön. Etenkin keittiöpajalla tilat ovat pienentyneet huomattavasti ja tämä on vaatinut jokaiselta kärsivällisyyttä ja sopeutumista. Startin ilmapiiri on viime kesänä koettu heikkona mutta se on mennyt parempaan suuntaan. Hyvän

ilmapiirin syntyyn nähtiin vaikuttavan huumori ja positiivisuus. Startin ohjaajien joustavuus työtehtävien jakamisessa nähtiin myös merkityksellisenä. Pidempään Startilla ollut asiakas vastasi näin:

Startin ilmapiiri on parantunut kesästä, joka silloin oli 4. Nyt se on mielestäni 8–9. Hyvän ilmapiirin syntyyn vaikuttaa hyvä huumori, ihmisten omat asenteet ja se, että suhtautuu tekemisiin positiivisesti, sillä jos joku alkaa negatiiviseksi niin kaikilla menee fiilikset. Startilla mukavaa on myös se, että voi vaikuttaa hyvin omiin työtehtäviin, esimerkiksi jos ei voi tehdä joskus jotain työtehtävää niin ohjaaja ottaa sen hyvin huomioon.

Myöskään porukan vaihtuminen ei ole aiheuttanut yhteisöllisyyden katoamista. Viime kesän muutoksista on selvitty ja ilmapiiri on taas kiitettävää tasoa, jonka on mahdollistanut siellä olevat ihmiset ja mukava työyhteisö. Nuoret kokevat, että Startille on aina mukava tulla. Tärkeä huomio on myös se, että kaikki otetaan huomioon. Yhdessä tekemisen tärkeys näkyy siinä, että nuoret kokevat olevansa yhteisö.

Startilla ilmapiiri on ihan kymppi. Ilmapiiristä tekee hyvän ihmiset ja työpaikka, missä on kiva olla. Kaikki otetaan myös huomioon, kaikki on kaikkien kanssa kavereita ja meillä on vaan hyvä meininki. Kaikki on kymppiä.

Antaisin arvosanaksi 9–10. Tänne on aina mukava tulla. Työskennellään tiiviisti yhdessä ja erikseen, ollaan yhteisö.

Startilla pyritään kehittämään toimintaa jatkuvasti ja nuoret halutaan osallistaa toiminnan suunnitteluun. Kerran viikossa on liikuntaa ja nuoret ovat itse saaneet vaikuttaa siihen, minkälaista liikuntaa harrastetaan. Nuorilta otetaan toivomukset vastaan joka kevät ja syksy työntekijöiden suunnitelmassa tulevia liikuntaryhmiä.

Toimintaan voi vaikuttaa, keittiössä toimintaa kierrätetään ja jokainen pääsee tekemään eri asioita. Olemme saaneet vaikuttaa myös ryhmätoimintojen ja liikuntaryhmien sisältöihin. Palaverissa suunniteltiin yhdessä mitä halutaan tehdä.

Startilla erilaiset ihmiset hyväksytään joukkoon. Nuoret saavat tulla Startille omana itsenään eikä syrjintää ole havaittu. Nuoret korostavat myös yhdessä tekemisen tärkeyttä ja yhteisiä ruokailuhetkiä.

Erilaisuuden hyväksyminen Startilla näkyy niin, että kaikki otetaan mukaan porukkaan ja asiat tehdään yhdessä. Erilaiset ihmiset hyväksytään hyvin eikä minkäänlaista syrjintää ole.

Mielestäni erilaisuuden hyväksyminen näkyy myös ruokapöytäkeskustelussa niin, että kaikkien kanssa jutellaan. Yhteiset ruokailuhetket ovat tärkeitä.

6.2 Ohjaajien merkitys ODL Startilla

Ohjaajilla on suuri rooli Startilla. Nuorille on tärkeää, että heidän ajatuksiaan ja mielipiteitään kuunnellaan, ja että he voivat kertoa omista henkilökohtaisista asioistaan luottamuksellisesti. Nuoret kertovat voivansa puhua ohjaajilleen aina tarpeen tullessa ja kokevat voivansa käyvän keskustelua luottamuksellisesti. Luottamus toteutuu myös toisin päin, sillä nuoret kokevat ohjaajien luottavan heihin. Nuoret tuovat esille myös ohjaajien joustamisen ja positiivisen palautteen antamisen.

Ohjaajat huomioivat hyvin yksilölliset tarpeet ja aina voi mennä sanomaan heille, jos on jotain asiaa. Ohjaajat kunnioittavat mielipiteitä ja heihin pystyy luottamaan. Ei ole mitään sellaista, mitä heille ei voisi sanoa ja ohjaajat myös luottavat meidän tekemisiin.

Olemme saaneet aina jutella, jos on ollut tarvetta ja jos on ollut huono olo, niin on saanut levähtää. Ohjaajiin pystyy luottamaan ja voi kertoa arkojakin asioita. Ohjaajat luottavat myös asiakkaaseen. Ohjaajille voi käydä sanomassa, jos on jotain puhuttavaa, ja jos ohjaajalla on aikaa, niin hän järjestää keskustelumahdollisuuden välittömästi.

Ohjaajat joustavat hyvin kaikessa ja ovat antaneet itselleni hyvää palautetta.

6.3 ODL Startin vaikutus nuoriin

Startti on ollut monelle nuorelle tärkeä paikka. Se on antanut heille uudenlaista näkökulmaa tulevaisuuteen ja itseluottamusta omaan tekemiseen. He kertovat sosiaalisten taitojen parantuneen, mikä on erityisen tärkeää. Yksi haastateltavista mainitsee myös, että nykyisin on helpompi ottaa kritiikkiä vastaan toisilta ihmisiltä, ja että itsetunto on parantunut. He mainitsevat myös tärkeäksi asiaksi

sen, että on paikka, mihin lähteä aamulla. Pidempään Startilla ollut nuori mainitsee, että Startti on ensimmäinen työpaikka, missä kokee olevansa yksi työntekijöistä ja kuuluvansa joukkoon. Nuoret ovat saaneet uusia ystäviä Startilta mutta he eivät vietä aikaa heidän kanssa työajan ulkopuolella.

Startilla on mukavaa, kun uskaltaa näyttää oman huonon päivänsä. Olen saanut myös uusia ystäviä Startilta, mutta en vietä heidän kanssa aikaa työajan ulkopuolella. Startilla on helppoa tutustua uusiin ihmisiin, koska on pakko puhua muiden kanssa ihan toiminnan yhteydessä. Startti on vaikuttanut myönteisesti sosiaalisiin taitoihin, pakko puhua, niin rohkaistuu puhumaan toisille ja oppii tuntemaan uusia ihmisiä paremmin. Vireystasoni on myös noussut, päiviin on tullut tekemistä. Ennen saatoin katsoa kämpillä elokuvia ja olla vaan mutta nyt on joku syy herätä aamulla aikaisin. Startti on paras paikka missä olen ikinä ollut, täällä saa olla oma itsensä.

On helpompi mennä puhumaan ihmisille, vaikka on aina ollutkin sosiaalinen. Kun on monenlaisten ihmisten kanssa tekemisissä, niin kestää paljon helpommin, jos joku sanoo rumasti tai tylästi. Sitä ei ota itseensä, on tullut luonnetta ja kärsivällisyyttä. Startti on vahvistanut itsetuntoa, ei tarvitse pitää Startilla mitään roolia vaan voi olla oma itsensä. Itsetunnossani on ollut ennen puutteita, mutta nyt itsetunto on mennyt parempaan suuntaan. Sosiaalinen elämäni on muuttunut, pystyn olemaan erilaisten ihmisten kanssa tekemisissä, kun Startillakin on paljon erilaisia ihmisiä. Startti on ensimmäinen työpaikka missä tuntee kuuluvansa joukkoon, ja että on yksi työntekijöistä.

Nuorille ODL Startin vaikutus on ollut hyvin moninaista ja sosiaalisen elämän ja itsetunnon parantumisen lisäksi elämään on tullut uudenlaista sisältöä ja yksi haastateltavasta mainitsee terveytensä parantuneen. Pidempään Startilla ollut nuori kertoo arjen tasoittuneen ja ongelmien vähentyneen.

Olen ollut Startilla niin kauan, joten elämä on lähtenyt paremmin menemään eteenpäin. Arki on tasoittunut eikä ole ollut sellaista elämää, että päätyy ongelmista toiseen, vaan päässyt elämään normaalia elämää. Terveys on parantunut ja koen voivani hyvin.

6.4 Kristilliset arvot ODL Startilla

Startilla kristillisyyttä näkyy kohtaamisessa ja käyttäytymisessä. Ohjaajat arvostavat sitä, että jokaista kohdellaan hyvin, eikä kukaan koe oloansa tarpeettomaksi. Kohtaaminen on ensisijaisen tärkeää, sillä jokaisen nuoren tulee tuntea

se, että heidät otetaan yksilöinä vastaan, ja että heidän tarpeisiinsa pyritään vastamaan. Myös luottamuksen säilyttäminen ohjaajan ja nuoren välillä on ehdottoman tärkeää. Kuitenkin kristillisyyden näkymistä toivottiin seurakunnan työntekijän vierailuna. Nuorten näkemykset olivat eriävät siinä, tulisiko kristillisyyden näkyä enemmän ODL Startilla. Toiselle haastateltavista tärkeää oli, että kristillisyyden näkyisi vain kohtaamisessa, kun taas toiselle olisi tärkeää, että kristillisyyden näkyisi myös yleisilmeessä, kuten sisutuksessa. Yksi haastateltavista näki kristillisyyden toteutuvan Startilla yhteisissä ruokailuhetkissä.

Mielestäni Startilla pitäisi näkyä enemmän kristillisyyden. Sitä voisi tuoda esille sisutuksessa. Olisi myös mukavaa, jos joku seurakunnan työntekijä kävisi yhteisissä ryhmätoiminnoissa keskustelemassa.

Kristillisyyden näkyy ainakin siinä, että ruokailussa on kristillinen tasajako, kaikkia kohdellaan hyvin ja ruokaa riittää aina kaikille. Mielestäni Startilla ei tarvitse näkyä tämän enempää kristillisyyden. Ryhmätoiminnoissa voisi käydä joskus joku seurakunnan työntekijä, jos aiheet olisivat sellaisia kevyitä, jotka sopisivat kaikille.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

ODL Startilla yhteenkuuluvuus ja ilmapiiri koetaan kantaviksi voimiksi. Teoriaosuudessa tuon esille Filander & Vanhalakka-Ruohon (2012, 245) kertomana yhteisöllisyyden kokemisen näkyvän siinä, että ihminen ymmärtää itsensä samanlaisena yhteisön toimijoiden kanssa, ja parhaimmillaan yhteisöllisyys ilmenee tietoisuudessa vahvistuvana yhteenkuuluvuuden tunteena.

Pohdin hyvien tutkimustulosten perusteita. Mistä johtuu, että jokaisen haastattelutavan mukaan Startista on tullut heille niin tärkeä ja että he ovat saaneet itsensä aikaan niin suuria muutoksia Startin avulla? Uskon, että suurin syy tähän on heidän jokaisen kohdalla pitkä jakso yksinoloa. Jokainen mainitsi haastattelussa, että kotona oleminen alkoi pitkästytää ja Startille tuleminen antoi arkeen sisältöä.

Pohdin myös erilaisuuden hyväksymisen merkitystä. Tutkimustulosten mukaan jokainen otetaan Startilla vastaan yksilönä, ja kaikki saavat olla sellaisia kuin haluavat. Monelle nuorelle voi olla suuri kynnys lähteä kotoa ihmisten pariin. Ongelmat itseluottamuksessa voivat aiheuttaa pelkotiloja, jolloin kotiin on helpompi jäädä. Tuloksien mukaan nuoret kokevat Startin yhteisöksi, jossa voi olla oma itsensä ja oman huonon päivänsä voi näyttää.

ODL Startilla ohjaajilla on suuri merkitys. Se, miten nuoria kohdellaan, on merkityksellistä. Nuoret tarvitsevat ohjauksen lisäksi ymmärtämistä, hyväksymistä ja luottamusta. He pitävät tärkeänä sitä, että he voivat jutella ohjaajien kanssa luottamuksellisesti. Myös se, että heidän mielipiteensä otetaan huomioon, ja että heitä osallistetaan Startin toiminnan kehittämiseen, osoittautui heille arvokkaaksi asiaksi. Keittiöllä nuoret suunnittelevat itse viikon ruokalistan ja kaikkien pajojen nuoret saavat tuoda esille ideoitaan siihen, minkälaista liikuntaa ja ryhmätoimintaa he Startille haluavat. Uskon tämän vaikuttavan siihen, että nuoret kokevat kuuluvansa joukkoon ja tuntevan olonsa merkitykselliseksi.

Suurimpina muutoksina nuoret ovat kokeneet etenkin itsetunnon kohentumisen, vuorovaikutustaitojen kehittymisen, vireystason nousun ja rohkeuden puhua muiden ihmisten kanssa. Tulokset kertovat siitä, että Startin toiminta on tärkeää ja edistyksellistä sosiaalista kuntoutusta nuorille. Näiden tuloksien perusteella

Startin toimintaa ja sen tärkeyttä ei voida väheksyä nuorten hyvinvoinnin ja arjen tukemisen kannalta.

Kristillisyyden näkyminen Startilla nähtiin kohtaamisissa ja käyttäytymisessä. Yksi haastateltavista mainitsi myös kristillisen tasajaon näkyvän ruokailuhetkissä. Keittiöpajalla työntekijät huolehtivat siitä, että jokaiselle riittää ruokaa, eikä kukaan jää ilman. Haastatteluissa tuli myös esille se, että kirkon työntekijän käynti Startilla olisi mieluista. Ajatuksena kuitenkin olisi, että aiheet voisivat olla kevyitä ja kaikille sopivia, jotta kukaan ei tuntisi oloaan ulkopuoliseksi. On harmillista, että usein nuorilta ja muiltakin seurakuntalaisilta odotetaan, että he itse saapuvat paikalle seurakunnan järjestämiin tapahtumiin. Miksi seurakunta ei jatkautuisi tällaisiin paikkoihin, missä on nuoria, jotka voisivat kaivata keskustelua ihan arkisista asioista. Monelle nuorelle voi olla suuri kynnys lähteä käymään seurakunnan järjestämissä tapahtumissa.

Kaikkia haastateltavia yhdisti se tekijä, että jokaiselle kristillisyyks merkitsi jotain tärkeää. He eivät osanneet kuvailla uskon merkitystä heidän elämässään, mutta ainakin yhdeksi yhteiseksi tekijäksi korostui se, että usko on heille asia, mihin he voivat turvautua. Diakoniatyö itsessään on auttamista ja välittämistä. Nuorille voisi olla tärkeää päästä puhumaan erilaisista asioista seurakunnan työntekijän kanssa. Aiheet voisivat olla keveitä ja ohjautua nuorten mieltymysten mukaisesti. Diakoniatyö voi ryhmätoimintansa avulla tarjota asiakkailleen mahdollisuuden kokea yhteisöllisyyttä ja jakaa kokemuksia vertaisten kanssa (Helin, Hii-lamo & Jokela 2010, 103).

8 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Laadullisen tutkimuksen perusvaatimuksena katsotaan olevan se, että tutkijalla on riittävästi aikaa tutkimukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 142.) Opinnäytetyöni tekemisen aloitin keväällä 2017 ja koen, että aikaa oli riittävästi tämän tutkimuksen tekemiseen. Opinnäytetyön luotettavuudesta kertoo se, että tutkimustulokset vastaavat tutkittavaa ilmiötä eli ovat totuudenmukaisia. Aineiston pohjalta myös muiden pitäisi tulla samaan lopputulokseen. Tulokset on johdatettu aineistosta niin, että päättelypolku on ristiriidaton. (Kananen 2015, 353.)

Haastatteluun valitsin kolme vapaaehtoista nuorta. Haastattelu toteutettiin erillisessä huoneessa Startin tiloissa. Huone oli lukittuna, jotta haastattelu sujuisi ilman häiriöitä. Haastattelussa oli myös huomioitu, ettei haastatteluamme kuullut kukaan ulkopuolinen. Haastattelussa käytin ääninauhuria ja korostin haastateltaville, ettei äänityksiä pääse kuuntelemaan kukaan muu ja haastattelu tapahtuu täysin anonymisti. Äänitteet on poistettu asianmukaisesti haastattelujen litteroinnin jälkeen. Kenenkään nimi tai henkilöllisyys ei tule opinnäytetyössäni julki. Haastattelun litteroinnissa anonymisyys säilytetään siten, että suorat tunnistetiedot kuten nimi, tarkat yhteystiedot ja syntymäaika poistetaan (Ruusuvuori ym. 2010, 452). Olen opinnäytetyössäni kertonut haastatteluun osallistuneen sekä yhden mieshenkilön että kaksi naista, mutta opinnäytetyössäni haastateltavien vastauksista ei käy ilmi henkilön sukupuoli. Haastattelun aihe vaikuttaa siihen, millaisia epäsuoria tunnistetietoja tutkimuksessa käytetään ja kuinka tarkkaan näitä tulisi anonymisoida. Tämä kertoo juuri siitä, että joissakin tilanteissa näitä epäsuoria tunnistetietoja voidaan käyttää. Epäsuorat tunnistetiedot ovat esimerkiksi asuinpaikkakunta, työpaikka, sukupuoli ja koulutustausta. (Ruusuvuori ym. 2010, 452.) Opinnäytetyössäni pelkän sukupuolen perusteella ei siis voida yhdistää haastateltavaa kenenkään tiettyyn henkilöön.

Haastateltavien valitsemisen on voinut vaikuttaa tutkimustuloksiin. On mahdollista, että nuorten sen aikainen elämäntilanne on vaikuttanut heidän vastauksiin. Pohdin myös, vaikuttiko haastateltavien vastauksiin se, että olen heille ennestään tuttu henkilö. Tutkimustuloksissa kävi ilmi, että haastateltavat kokevat Startin vahvaksi yhteisöksi. On vaikea sanoa, jättivätkö nuoret kertomatta esimerkiksi joitakin puutteita Startin toiminnasta. On mahdollista, että nuorille olisi ollut

helpompi tuoda esille joitain varjopuolia Startin kuntouttavasta työtoiminnasta, jos haastattelija olisi ollut heille tuntematon henkilö. Nuoret tiesivät haastattelun koskevan opinnäytetyöni tekemistä ja tämä voi tuoda paineita heille siitä, etteivät he ole halunneet pohtia Startin toimintaa kriittisestä näkökulmasta. Tuloksiin voi vaikuttaa myös se, että haastattelin opinnäytetyöhöni vain kolmea nuorta. Jos haastateltavia olisi ollut esimerkiksi viisi, tulokset voisivat olla erilaisia. On otettava huomioon myös mahdollisuus, että juuri nämä kolme haastattelemaani nuorta ovat kokeneet Startin toiminnan heitä voimaannuttavaksi. Tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että jokainen Startilla oleva nuori olisi kokenut samoin. Nämä seikat ovat voineet vaikuttaa siihen, ettei nuorilta tullut esille kriittistä palautetta Startin toiminnasta.

9 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli kuvailla yhteisöllisyyden merkitystä ja tuoda esille, mitä yhteisöllisyyden toteutuminen vaatii. Koska valmistun myös diakoniksi, minun tuli saada kristillinen näkökulma opinnäytetyöhöni. Tämä toi tietynlaisia haasteita, mutta hyvien lähteiden avulla oli helpompaa tuoda esille kirkon näkökulmaa yhteisöllisyydestä, ja haastattelussa nuoret kokivat yllättävänkin helpoksi puhua hengellisistä asioista.

Kyllösen tekemä opinnäytetyö toi esille Startin merkityksen nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Hän selvitti myös, millaisia haaveita nuorilla on tulevaisuuden suhteen. Vaikka Kyllösen tekemän opinnäytetyön aihe on lähellä omaa opinnäytetyöni aihetta, tutkimuksessa selvitämme kuitenkin erilaisia asioita. Opinnäytetyössäni tuon uutena näkemyksenä sen, mikä tekee kuntouttavasta työtoiminnasta yhteisöllistä, ja mitkä asiat yhteisöllisyyden syntyyn vaikuttavat. Tutkimuksessani olen pyrkinyt keskittymään hieman erilaisiin näkökulmiin, jotta Startti saisi uudenlaista tietoa nuorten ajatuksista ja toivomuksista toiminnan suhteen.

Teemahaastattelu oli itselleni opettavainen kokemus ja sain siitä nuorilta hyvää palautetta. Haastateltavat kertoivat haastattelun lopuksi, että kysymyksiin oli helppoa vastata. Nuoret mainitsivat jännittävänsä haastatteluun tullessa sitä, etteivät osaisi vastailla esittämiini kysymyksiin. Jännitystä helpotti kuitenkin haastattelun avoimuus ja kysymyksien ymmärtämisen helppous. Haastattelun etuna oli juurikin aiemmin mainitsemani joustavuus. Se oli mielestäni keskustelua toistemme kanssa. Haastattelusta oli helppoa saada nuorten ääni kuuluviin ja uskon, että heidän mielipiteensä Startin yhteisöllisyyden kokemuksista ja ilmapiiiristä on todella arvokasta ODL Startin ohjaajille.

Ammatillisista lähtökohdista katsottuna opinnäytetyö on antanut itselleni lyhyen työkokemuksen rinnalle uudenlaista näkökulmaa ODL Startin toiminnasta ja sen vaikuttavuudesta. Opinnäytetyön prosessin aikana olen päässyt syventymään tarkemmin ODL Startin toiminnan lisäksi myös nuorten kokemuksiin kuntoutta-

vasta työtoiminnasta. Opinnäytetyön toteutin yksin, joten kaiken teorian hakemisen olen hoitanut itsenäisesti. Olen kuitenkin saanut ohjausta sekä opinnäytetyöni- että ODL Startin ohjaajilta.

Startilla vahvuuksia ovat ilmapiiri ja ohjaajien ammatillinen työote. Startille saa jokainen tulla omana itsenään ja nuoret kokevat päässeensä porukkaan mukaan. Ohjaajat ovat nuorten mukaan todella huomaavaisia yksilöllisten tarpeiden suhteen ja nuoret kokevat, että ohjaajiin voi luottaa.

Millaisena sitten nuorisodiakonia voisi näyttäytyä Startilla? Haastatteluissa kävi ilmi, että nuoret haluavat seurakunnan työntekijän käyntiä mutta aiheiden tulisi olla keveitä, helposti lähestyttäviä ja sellaisia, mistä on helppoa puhua. Kuinka nuorille tulisi sitten puhua uskosta? Nuorisotyössä työntekijän täytyy tunnistaa kulttuuriympäristö sekä ikäluokan vaatimukset. Asiat on sanottava niin kuin ne ovat, täynnä ymmärrystä sekä toisen ihmisen elämäntilanteen ja vastaanottokyvyn huomioon ottamista. Jokaisen tulee myös saada tehdä vapaasti omat johtopäätöksensä. Ketään ei saa pyrkiä taivuttelemaan mihinkään ratkaisuihin, vaan nuorten tulisi saada tehdä päätöksiä uskon asioista omasta aloitteestaan. Työntekijän itseluottamus on merkityksellistä, sillä on tärkeää tietää mistä puhuu, ja myös pysyä sanojensa takana. Kun nuorten elämänskysymyksiin aiotaan vastata, ratkaisevaa ei ole muoto, vaan se, että luotetaan siihen, mitä ollaan välittämässä ja samalla kunnioitetaan sitä, millaisia vastauksia nuoret ovat etsimässä. (Köykkä 2014, 151–152.) Näen itse myös hyvin merkityksellisenä nuorten kanssa työskenneltyä, että jokaisella tulee olla vapaus ajatella niin kuin haluaa. Nuorille tulee antaa tilaa itse pohdiskella asioita. Kun nuorille annetaan mahdollisuus omaan vapaaseen ajatteluun, se voi tuoda heille uusia näkökulmia. Nuorisodiakonialle kehittämisideana opinnäytetyöni tuloksien kautta näkisin, että tartuttaisiin enemmän nuorten kanssa yhdessä tekemiseen. Tuloksissa tulivat esille, kuinka nuoret kaipaavat yhdessä tekemisen lisäksi myös luotettavaa ohjaajaa ja he nostavat myös yhteiset ruokailut tärkeiksi. Ehkä seurakunnassa voitaisiin pohtia nuorten kanssa työskentelyä myös tällaisista lähtökohdista ja korostaa nuorten osallisuutta seurakuntatyön kehittämiselle.

LÄHTEET

- Erkko, A. & Hannukkala, M. (2013). *Mielenterveys voimaksi*. Helsinki: Suomen mielenterveysseura.
- Filander, K. & Vanhalakka-Ruoho, M. (2012). *Yhteisöllisyys liikkeessä*. Helsinki: Kansanvalistusseura: Aikuiskasvatuksen tutkimusseura 2009.
- Helin, M., Hiilamo, H. & Jokela, U. (2010). *Diakoniatyö asiakkaan palveluksessa*. Helsinki: Edita.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. (2001). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Juujärvi, S., Myyry, L. & Pessa, K. (2007). *Eettinen herkkyyys ammatillisessa toiminnassa*. Helsinki: Tammi.
- Kananen, J. (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kyllönen, K. (2005). *Yksinäisyydestä yhteisöllisyyteen. Odi Nuorten starttipajan eheyttävä vaikutus asiakkaiden kokemana*. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto). Saatavilla 20.01.2018 http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/99812/Kyllonen_Kirsi_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Köykkä, A. (2014). *Nuorisotyön alkeet ja jatko. Lasten keskus ja kirjapaja*. Helsinki.
- L 937/2012. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta L 937/2012, 28.12.2012. Saatavilla 19.02.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>

- Lämsä, A. (2009). *Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä: lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa*. (Väitöskirja. Oulun yliopisto). Saatavilla 20.03.2018. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514290213.pdf>
- Näkki, P. & Sayed, T. (2015). *Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- ODL 2018. Nuorten Startti - kuntouttava työtoiminta. Saatavilla 03.04.2018. https://www.odl.fi/fi/odl_saatio/tyoelamapalvelut/odl_startti_-_kuntouttava_tyotoiminta/
- ODL 2018. Oulun diakonissalaitos. Saatavilla 17.04.2018. https://www.odl.fi/fi/odl_saatio/
- ODL 2018. Sosiaalinen nuorisotyö. Saatavilla 19.02.2018. https://www.odl.fi/fi/odl_saatio/sosiaalinen_nuorisoty/
- Pehkonen-Elmi, T., Kettunen, A., Surakka, A. & Piirainen, K. *Economic analysis of active measures for those who are difficult to employ – Cases: highest-level increased pay subsidy and rehabilitative work activity*. (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia 43). Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavilla 18.04.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/105277/A43_9789524932523.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Pohjola, A., Kemppainen, T. & Väyrynen, S. (2012). *Sosiaalityön vaikuttavuus*. Lapin yliopistokustannus.
- Suni, H. & Virtanen, R. (2008). Ihmissuhteet osana nuoren hyvinvointia. Teoksessa Pruuki, H (toim.), *Nuorten sielunhoidon käsikirja* (s.73-89). Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus Oy.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M (2010). *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015. *Sosiaalinen kuntoutus*. Saatavilla 01.02.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/sosiaalinen-kuntoutus>
- Thitz, P. (2013). *Seurakunta osallisuuden yhteisönä*. (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia 40). Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. (Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto) Saatavilla 12.01.2018. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-493-214-1/urn_isbn_978-952-493-214-1.pdf
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A (2012). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tuppurainen, S. (2009). *Muistio nuorten työelämäasenteista ja -arvoista sekä toimenpiteistä nuorten työllisyyden edistämiseksi*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén, T., Salovaara, P. & Veistilä, M (2016). *Vastavuoroinen sosiaalityö*. Helsinki: Gaudeamus.

LIITE 1: TEEMAHAASTATTELU ODL STARTIN NUORILLE

Kerro itsestä

Kuinka pitkään olet ollut Startilla?

Onko sinulla ystäviä ja mitä ne merkitsevät sinulle?

Kerro lyhyesti perheestäsi?

Onko sinulla harrastuksia?

Yhteenkuuluvuuden tunne ja samankaltaisuuden kokeminen

Tunnetko kuuluvasi samaan porukkaan Startilla?

Jääkö jotkut asiakkaista mielestäsi porukan ulkopuolelle?

Otetaanko kaikki huomioon?

Mitä mielestäsi yhteenkuuluvuuden tunne on?

Hyväksyminen/syrjintä

Kuinka hyvin mielestäsi Startilla hyväksytään erilaiset ihmiset?

Onko Startilla esiintynyt syrjintää?

Tulevatko asiakkaat toimeen keskenään?

Miten erilaisuuden hyväksyminen mielestäsi näkyy Startilla?

ODL Startin ilmapiiri ja viihtyvyys

Asteikolla 4-10, kuinka hyvä ilmapiiri Startilla on?

Onko Startilla helppo saada äänensä kuuluviin?

Mitkä asiat vaikuttavat Startilla hyvän ilmapiirin syntyyn?

Oletko viihtynyt Startilla?

Koetko, että saatte itse vaikuttaa asioihin Startilla?

Mikä tekee Startista viihtyisän?

Ystävystyminen/sosiaalistuminen

Oletko saanut ystäviä Startilta?

Miten ihmiset tutustuvat Startilla uusiin ihmisiin?

Onko Startti vaikuttanut myönteisesti sosiaalisiin taitoihin?

Työntekijöiden merkitys

Huomioivatko työntekijät mielestäsi asiakkaiden yksilölliset tarpeet?

Kunnioittavatko työntekijät mielipiteitäsi?

Pystytkö luottamaan työntekijöihin?

Tuntuuko sinusta, että myös työntekijät luottavat sinuun?

Tuntuuko sinusta, että voit aina tarvittaessa puhua työntekijöille?

Yhteinen toiminta Startilla

Minkälainen toiminta Startilla on sinusta mielekästä?

Haluaisitko jotain toimintaa lisää?

Onko yhteinen toiminta mielestäsi tärkeää Startilla?

Yhteiset säännöt

Millaisia yhteisiä sääntöjä Startilla on?

Jos on, niin noudatetaanko niitä?

Millaisia vaikutusta on sillä, että Startilla on yhteisiä sääntöjä?

Vuorovaikutus

Ovatko vuorovaikutustaitosi mielestäsi kehittyneet Startilla?

Oletko saanut tukea Startin työntekijöiltä?

Onko Startti vahvistanut itsetuntoasi?

Onko sosiaalinen elämäsi muuttunut Startilla?

Millainen vaikutus Startilla on ollut sinuun?

Kristillisuus

Millaisena koet oman hengellisyytesi?

Oletko mielestäsi saanut lapsena kristillistä kasvatusta?

Mitä ajattelet hengellisyydestä?

Näkyykö Startin toiminnassa kristillisuus?

Jos näkyy, niin miten?

Tulisiko Startin toiminnassa mielestäsi näkyä enemmän kristillisuus?

Vapaaehtoistyö

Oletko koskaan tehnyt vapaaehtoistyötä?

Jos olet, niin millaista?

Kiinnostaisiko sinulla tehdä vapaaehtoistyötä?

Mitä mieltä olet vapaaehtoistyöstä?

Lopuksi

Mitä haluaisit sanoa Startista?

Mitä pidit haastattelusta, olivatko kysymykset helppoja tai liian vaikeita?

Vapaa sana.